

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS
De

MEDICINÆ ET
CHIRURGIÆ PER-
PETUO NEXU,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSICI ET ELECTORATUS BRAN-
DENBURGENSIS HÆREDE,
&c. &c.

CONSENSU GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ,
SUB PRÆSIDIO

DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
MED. D. ET PROFESS. PUBL. ORDINAR.
h. t. FACULT. DECANI,

Dn. Patroni, ac Promotoris

sui, omni observantia cultu prosequendi,

PRO LICENTIA,

Summos in ARTE MEDICA Honores, Insignia & Privilegia
DOCTORALIA rite & legitime capeffendi,

Ad diem April, ANNO MDCCV. Horis ante & pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI,
publicæ disquisitioni exponet,

GEORGIUS GUILHELMUS SCHWEIZER,

Regi Boruss. Exerc. Medicus Castrensis.

HALÆ MAGDEB. Typis Chr. Henckelii, Acad. Typogr.

Chirurg.
08,22

9.

MEDICINA ET

CHIRURGIA PR

PETUONEXE

DR. RICHARD WILHELM

DR. GEORG ERNEST STAHL

PACIFICUS

GEORGII GUILIELMI SCHWARTZ

Reiponal. K. u. Med. C. C. C.

PROOEMIUM.

Etus est, sed sane verissimum Thucydidis effatum: *αμάθεια μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει: Ignorantia quidem indocta audaciam producit, rationalis autem pensitatio providam cunctationem.* Habemus hujus rei innumera in universa vita nostra exempla, in-

signia vero etiam in arte Medica, ad quam jam pridem, tanquam proprium locum referri meruit, par illud latinum effatum: *Quo quis indoctior eo est impudentior.* E quo enim alio fonte fluunt, non solum imprudentes, sed penitus impudentes subinde, in Medicinam invasiones, vix non omnis generis hominum, vel ex ipsa infima plebe, & non solum illiberalium, sed contemptarum etiam, artium dicam, an inertiarum sectatoribus. Sæpe profecto animum subiit recogitare, e quo fonte & e qua origine pullulent hæc damna? neque vero potui ullum vero similis invenire, quam persuasionem, partim activam, partim passivam. Activam voco, traditiones illas temerarias, quæ magno numero, perpetuis autem repetitionibus, ab immemoriali tempore, in hodiernum usque diem, venditantur, de ingenti efficacia me-

dica, innumerabilium propemodum, partim plane simplicium & obviatorum concretorum, partim otiosis atque frivolis quibusdam tractationibus, vulgus ait præparationibus, in aliam quandam faciem transformatorum. Has persuasiones, cum homines, in opinione artis, adeoque autoritate apud plebem, constituti, instruxerint, fieri vix aliter potuit, quin traditiones illorum, tanquam authenticæ apud imperitum vulgus plenam fidem invenirent. Passiva persuasio facile sequitur hanc modo dictam, dum videlicet quilibet de se ipso hanc fiduciam facile concipit, quod, ut etiam loqui solet vulgus, sua ipsius manus tam auspicata atque fausta sit, quam alterius cujuslibet: adeoque si ipse remedium aliquod tota sua energia & efficacia intima bonum, ægroto præscribat aut offerat, ipse certe hac ratione ægroto tam bene consulere, & sanitatem ejus restituere possit, quam alius quilibet. Mirari liceret, nisi notissimus esset credulorum hominum stupor, quomodo & olim factum fit, & hodieque undique fiat, ut visis etiam indies, & propria sua experientia deprehensis exemplis, quod talis remediorum ita celebratorum efficacia, longe frequentius male succedat, quam bene, nihilominus stolidorum hominum animus, cuilibet potius alteri rei, quam vel medicamento, vel imperiti ejus usus defectui, sinistrum effectum ascribat: rariorem vero bonum, & tarde ac irregulariter subsequenter, ita mordicus, directæ potius medicamento energiæ tribuant, quam alteri cuiquam agenti, aut alteri manifestæ actioni, exonerationi, excretioni, alio plane modo atque motu adversus morbum salutari. Semel conceptas ejusmodi persuasiones
sua-

suasiones frivolas, sustentant posthoc & animant aliæ magis civiles, dum primo ingenium humanum minus disciplina excultum, ordinariè pl9 tribuit speciosis phantasiis & fictis conceptibus, breviter mendaciis, quam veritati: adeoque audaces homines, sub specie & spe prorsus arcanae & plane singularis inventæ aut acquisitæ scientiæ & experienciæ, non solum in sua credulitate fovet, sed subinde majore audacia implet, & ad illam quasi provocat ac instigat. Secundo ipsos tales, dulcis odor lucri è re quavis, & si fas est dicere, ipsa æmulatio, accendit, ut tot ac tantum numerum aliorum nihilomeliorum, his artibus ditescentium, invidiosè aspicientes, nequidem ex agnitâ sua incitiâ aliquid remittere in animum inducant, sed magis magisq; ex proposito fallere, & aliorum credulitate suam fidem conservare, quoquo modo laborent. Tales quidè merito abominatur animus quicumq; honestus; merito vero solers quilibet, & nitentis ad ardua virtutis amicus animus, indignatur illis, qui locuplete occasione ad altiora & meliora enitendi potiti, malunt semper in luto hærere, quam ubi solidius pedem figant, & firmo gressu progrediantur, dispicere, imo in illud elaborare. Sane verò *Occasio* non unam solam rem hic involvit, sed postulat ante omnia ingens illud fundamentum, quod jam olim *Hippocrates* ad artem medicam feliciter comprehendendam, sollicitè substernendum monuit, τὴν φύσιν, indolem, & capacitatem, ut vulgo loqvuntur naturalem, seu conatam: quæ proprium quiddam utique est paucioribus, non ita familiariter commune pluribus ne dum omnibus. Familiarius communis est occasio, ejusmodi studiis jam admotum, imo instructum esse, quæ viam

ad altiora sternant, & aditum patefaciant, quem postea omni meliore studio subire, & adyta sive penetralia totius artis, recte & ordine ingredi sit integrum, simulatque prima illa eximia aptæ indolis dispositio suffragatur. Profecto verò hujus generis occasio locupletissima, est vera atque solide cognita **CHIRURGIA**; prima ab antiquissimis temporibus artis medicæ pars, neque usquam ipsa vel ad leve quoddam decus adspirare, ne dum ascendere compos, nisi cum strictius dictâ Medicina sororias jungat manus, & tam ab hac rectam rationem agendi hauriat atque discat, quam vicissim subinde illi ipsi, strictius inquam dictæ pharmaceuticæ medicinæ, manum porrigat, eique assistat. Enim verò quam indignè agatur cum Chirurgia *verâ* atque solida, dum illa ad nudam & crassam prorsus empiriam rejicitur, ut nihil nisi ex nuda formula, & pleraque tamen pharmaceuticè, agere jubeatur neminem fallit. Ex adverso verò vulgo Medicorum, harum rerum solida cognitio, imo vera scientia & ars, adeo parum curæ est, ut etiam triviale s chirurgi, & imprimis quidem imperitiores, hujus commatis Medicos, aliqua ipsos interpellare non sine fastu indignentur. Possent hæc incommoda, & perversa illorum origo, latius hinc indicari, sed servamus illud ipsi nostræ tractationi; quandoquidem pro themate dissertationis inauguralis placuit hæc disquisitio, *de Medicinæ & Chirurgiæ reciproca necessitudine, & intimo nexu*. Aggrediemur itaque bono cum Deo, potius ipsum deductionis filum, & evolvemus, quam pulchrè hæ artes, ut partes unius excellentis systematis, inter se conspirent, & neutra sine altera subsistere, altera verò ad alteram, manuducere, imo per-

perpetuo referri & cum illa sociari, possit atque debeat. Invocamus Deum Ter Optimum Maximum supplicibus precibus, ut nobis in hoc negotio condigne exequendo, gratiosa sua directione præsto esse dignetur, ut vera & utilia proferamus.

TH. I.

CHIRURGIÆ nomine, non sola *operatio manualis*, juxta nudum sensum vocabuli, denotari consuevit; ita enim omnis operatio, quæ manibus perficitur, sub hoc nomine comprehendi deberet: sed intelligitur sub hac appellatione *eminenter*, talis manuum operatio, quæ circa subjectum omnium nobilissimum, *corpus & sanitatem*, imo aliquando *vitam hominis*, exerceri debet: & quidem arte, non ita simplici & superficiali, sed sane multiplici, & numerosis, tam partibus quam respectibus variantibus latissimè patente atque diffusa. Hæc hujus nominis acceptio etiam, ita vulgò recepta, & communi cultioris orbis consensu firmata est, ut nusquam, *Chirurgiæ* nomine prolato, alia intelligatur, quam quæ ad opem & salutem *corporis humani* efficaciter exercetur. Rectissime vero Medico-Chirurgus excellentissimus *M. A. Severinus*, *Efficacis Medicinæ* nomen *Chirurgiæ* asseruit; sicut *Galenum* secuti posteriores interpretes, *artis parvæ*, sed in ordine ad *magnam*, reliquam nempe *Medicinam* ita directa appellatione, *Chirurgiam Medicinæ* subjungere quidem sed tamen adjungere, cordi habuerunt.

TH. II.

Dividitur *Chirurgia* simplicissimè in *instrumentalem & pharmaceuticam*. Prior tam ipsas manus, quam armatas aliis artificiosis machinis, sub se comprehendit: Posterior, tractat *medicamenta*, conveniente loco atque modo, manibus & instrumentis, *applicanda & illiganda*.

TH. III.

TH. III.

Sicut autem ad applicationem tam manuum quam aliorum instrumentorum, & imprimis debitam & convenientem applicationis hujus *proportionem* atque *directionem*, omni modo requiritur, ut *partium* quæ ita tractari debent, *numerus*, *conformatio*, *situs*, *connexio*, nota sint: ut nempe *directio* operationis, secundum has circumstantias rectè atque scitè institui possit: ita cum hujus notitiæ nullum fontem nisi *Anatomiam* habeamus, cognitam hanc & satis perspectam esse debere *Chirurgo*, res ipsa clamat.

TH. IV.

Plus dico, *usum* etiam & *officium* partium non perfunctorie cognitum esse debere ipsi instrumentali *Chirurgia*; ut ita non solum nihil contra istorum indolem suscipere audeat: sed etiam ingens illud, & utinam toti medicorum Choro condignè æstimatum, momentum *temporis* intelligere meminerit, quod tum alias, tum imprimis etiam ad spontaneas *structuræ restitutiones*, & *consolidationes*, solenniter à Naturâ adhibetur. Quælia quidem, nisi è *Physiologia*, & *historiæ Pathologicæ*, campo, frustra metere sperabit.

TH. V.

Jam cum hæc, *Anatomia* inquam & *Physiologia*, imò *historia Pathologica*, ipsa vera fundamenta sint *Medicæ* doctrinæ; antè oculos cuiuslibet est, quod locuples hinc se offerat occasio, *fundamenta theoriæ medicæ* præcipua, non ita ex parte, quantum absolutè *instrumentalis Chirurgiæ necessitas* postulat, sibi familiaria reddendi, sed potius universum hoc negotium, iusta sua serie & ordine iusto complectendi. Cum præsertim *separatim*, & quasi *frustillatim*, his rebus ita operam navare, & de ordinato universo systemate delibare saltem ac decerpere, operosius fere sit & minus promptum, ob justæ *connexionis* defectum, quàm universam rem *benè coherentem*, rectè comprehendere, imò intelligere.

TH. VI.

TH. VI.

At verò *pharmaceutica* Chirurgiæ, cum *Physiologia*, *Pathologia*, *materia medica* seriâ notitia, imò reliquæ universalioris *Therapia*, *motum*, *affluxum* ut vulgo loquuntur, & *decubitum*, *humorum* involventis atque respicientis, non contemnenda cognitione, tam necessaria est comparatio atque collatio, ut hisce fulcris destituta, cœca prorsus, imò subinde perversa, quin non ita rarissime stolidâ sint nominalium *Chirurgorum* deliramenta potius quam tentamina.

TH. VII.

Quis autem non videt, quod hujus classis *theoria*, notitia inquam *substantiæ* atque *motus humorum*, & relationis eorundem ad *efficaciam medicamentorum*, anima sit *Medico-pharmaceutica* etiam atque *Therapeutica* doctrinæ? Et quis non percipit, hanc imprimis occurrere, certè solidam prorsus atque planissimam occasionem, hisce veluti *fragmentis* harum doctrinæ medicæ partium, residuum etiam adjungere & unire, adeoque totum potius, quam male inter se conspirantes divisas partes, comprehendere.

TH. VIII.

Non potest certè fieri, quin hoc loco excurramus in *historiam*, hodiernorum circâ hæc negotia morum. Abundè scimus, & ipsi plebi notum est, quo loco sita sit *trivialis Chirurgia*; qualibus moribus doceatur, colatur, & exerceatur. Utique postquam solennior ejus quæstus, in servitiis ferè collocatur, quæ vix homine libero, nedum arte liberali digna sint, & famulis potius atque servulis, quantumcunque etiam ad alia ineptis, securè committi possent, quam Viris ad *sanitatem* imò *vitam* subinde hominum curandam, sive verè aptis, sive certè adspirantibus. Notum insuper est quantum dedecoris, imò damni, hoc arti tam salutari inferat,

B

ut

ut illa propterea non solum à plebè contemptiùs habeatur : Sed etiam ita quorumlibet hominum negotium reputetur, ut vix non otiosior quilibet adolescens huic maximè destinetur.

TH. IX.

Sicut autem hæc labes non in solâ *parva arte* substitit, sed *magnam* etiam *artem* vulgo hominum leviolem fecit; ita hic *abusus*, iusto utique *usui*, imprimis autem *artis* ipsius veræ *dignitati*, tanto minus detrahit, ut potius hinc justam indignationem, & exadverso *instigationem* & *alacritatem* sibi sumere possint cultiores animi, tam ad aspirandum quam cohortandum, ut *Chirurgiam* quidem ad *Medicæ* artis dignitatem revocent, quibus nobiliorum talium conamium, non magis spes est quàm animus capax: servilia interim reliqua, ad ingenia illis rebus paria rejiciant.

TH. X.

Sane vero, uti per dicta ingens est, promptus, imò proximus aditus, à verâ *Chirurgica theoria* ad ipsam *Medicam* penitus comprehendendam; ita vicissim, indignissimum profectò est reliquâ *Medicinâ* practicâ, harum rerum, *Chirurgiæ* veræ atque *solidæ*, peritiâ sufficiente destitui. Imò verò, præmonstrat etiam *Chirurgica therapia*, in *restauracione* atque *consolidacione*, universæ arti *Medicæ*, quantum intersit *operationes* medicamentorum *directas*, & veram illorum efficaciam; & inter *operationes*, *tempora* atque *momenta Naturæ*; inter *pathemata* læsionum ad *Chirurgiam* respicientium, *directa*, quantitatem nudam aut qualitatem partium & humorum respicientia: & inter *motum*, *robur* partium, *affluxum*, *effluxum*, *transitum* atque *refluxum* humorum. Quas profectò res *Medicus Therapevta* non solum nusquam aliunde commodiùs comprehendere potest, quàm ex ejusmodi *Chirurgicis* casibus: Sed *Chirurgus* etiam, suam curam hic minimè feliciter absol-
vere,

vere, nisi per *Medicæ therapie*, subsidia nempe variarum sub *justo tempore opportunarum* resolutionum, discussionum, evacuationum.

TH. XI.

Imo verò quemadmodum ingens hinc dilucescit conspiratio Medicinæ cum Chirurgia, utilitas mutua, & tantus plane nexus, ut *Chirurgiæ solida* cognitio, aditum ad universam Medicinam promptissimum remonstret: *Medicina* vero Chirurgiæ notitia destituta, plena ars appellari non mereatur: ita habet ex adverso *ignota* aut *insufficiens* notitia chirurgicorum pathematum *pathologica*, tantum *periculi*, ut inde, nunquam vera discretio status variarum læsionum formari, tanto minus autem veris atque solidis medicationibus, iisdem occurri possit.

TH. XII.

Res manifesta est, tam in *inflammationum*, quam variarum *ulcerationum*, & tandem *spaceli*, dignotione & curatione. Quæ sanè res, quod hætenus & *Medicinæ* crucem fixerit, & *Chirurgiæ* varia incommoda, faciles & varios errores objecerit, nullo certè labore demonstrari latius possit, si prolixitas, sine quâ deductiones vix condigne absolvi possunt, non metuenda nobis esset.

TH. XIII.

Sanè vero *asfuetudinum* circa *motus* & *evacuationes* humorum, veritas, ingens in universa praxi Medica scandalum, & summæ necessitatis theorema, è *Chirurgica* experientia, *Medico-therapeutice* consultationi luculentissimè offertur atque sistitur: Sine alia verò quam *Chirurgica* ope atque methodo, vel planè frustra, vel sanè longè minus feliciter, tentatur atque tractatur: felicissime verò & cognitione hac

& medicatione, inter *Chirurgiam* atque *theraplam* reciprocè distributa.

TH. XIV.

Testatur autem hanc *Medicinæ* & *Chirurgiæ* affinitatem, ipsa utique antiquæ *Medicinæ* institutio atque constitutio. Certe enim priscae historiæ consensus adest quod primi quorū nomina ad nos pervenerunt, Medici, *Chirurgiam* potius exercuerint, quam reliquam *Therapiam*. Ita *Cbironem*, ita *Æsculapium*, ita *Asclepiadas* cum reliquos, tum ipsos, nisi quidem fabulosi censeantur, *Homericos*, *Chirurgiæ* præcipue nomine celeberrimos fuisse, vix quemquam latet. In Græcia quoque reliqua, æque ac deinde Romana urbe, *Medicos* dictos *chirurgos* præcipue fuisse, jam dudum notum est.

TH. XV.

Iterum ex antiquis medicis famigeratissimum *Galenum*, manu & instrumentis æque atque pharmacis sanitati hominum & vitæ consuluisse, nemo dubitat,

TH. XVI.

Et quamlibet *Hippocrates*, in juramento discipulos suos adstringat, ne *Chirurgiam lithotomicam* sua manu exercere, in se recipiant; laudat tamen etiam hujusmodi operationis peritos, & illis eam non magis concedendam quam committendam, suadet.

TH. XVII.

Ille quidem in hoc genere laudatissimo consilio. Quasi diceret, non solum ejusmodi operatione, quæ peculiarem enchirisin in artifice, ancipitem autem successum, tam ex indole morbi, quam facili errore patientis involvit, potius abstinere consultius esse, & paucioribus, longiore & velut continuo usu harum rerum peritis illam demandare atque
com-

committere: ut ita, sive assiduo labore huic operi melius as-
suefiant pauciores, ad quos etiam ita ipsa illorum paucitate
illud veluti perpetuo rediret, & ancipitis eventus forte fini-
ster successus, potiùs paucis imò inter paucos paucissimis, im-
putaretur, quàm multorum faciliore imperitia, in totius o-
perationis & artis latius opprobrium, hominum potiùs quam
rei vitio, traheretur.

TH. XVIII.

Imperat autem pluribus locis Medico, ut *urat* patientes; imo *urat, secet*, lib: *de Hæmorrhoidibus. Galenus*, uti notum, totam *artem parvam* docet: *Hippocrates, Mochlicam: vulnerum* curationibus, & *ulcerum*, præscribunt uterque & methodos hinc inde, & remedia: *Galenus* non solum de usu, sed etiam reliqua applicatione *hirudinum, cucurbitularum, venesectionis*, tum hinc inde, tum peculiari libello, ex instituto differit: imo idem *Hippocrates*, ubi Medicum monet ut tempestive de mercede cum patientibus constituat, manifestius manualis operæ navatæ intuitu hoc facere, satis apparet.

TH. XIX.

Quod autem allegatum illum locum attinet, nempe in *juramento dicto Hippocratis*, videtur potiùs *Hippocrates* discipulos suos dehortari voluisse, ab illa polypragmosyne, in ipsa etiam arte, quâ, per singularium artificum præsentiam superfedere ipsis liceret. Sicut enim ad recentiora usque tempora, in *Ægypto* servatum illum esse morem, vel adhuc è *Prospero Alpino* constat, ut ad diuersos morbos diversi instituerentur medici, qui nempe *singuli non omnes* indifferenter, sed *certos* solum morbos, curare nossent: ita nihil abludit, quò minus jam ab antiquissimis temporibus, tum ibi, tum apud *Græcos*, hic mos obtinuerit adeoque ejus intuitu, imprimis in affectu & eventu ita *ancipiti*, *Hippocrates* maluerit, supra citatis etiam respectibus, suos discipulos hoc negotium aliis potiùs relin-

relinquere, quam ipsos hanc aleam, & fortè temere aliquando, subire.

TH. XX.

Ne nimium prolixi simus in re forte non ita impedita, sufficit, & allegata hæc argumenta, & quàm plurima adhuc alia, satis commonstrare, quod utique *Chirurgia* antiquis medicis ita cordi fuerit, ut illam non solum *intelligere* atque *docere*, sed etiam *exercere* sui officii duxerint. Interim hodieque nemo prudens Medicus, quamlibet theoriam variarum operationum *Chirurgicarum*, imprimis tamen *sectoriarum*, abunde calleat, temere sese submittet, præcipue promiscuè, illarum administrationi & exercitio: Sed potius ad homines ipsa etiam *enchirisi* exercitatos patientem remittet.

TH. XXI.

Cum enim ad hæc negotia quæ *manibus* peraguntur, omni modo requiratur etiam sufficiens *exercitatio*, quæ nisi frequentioribus tentaminibus impetrari non potest; imo insuper planè peculiaris *animi* præsentia atque firmitas, quæ non solum promiscue in omnes homines sed præcipuè in magis paulò speculabundos (quales ad univèrsam Medicinæ ambitum comprehendendum omnino requiruntur) non indifferenter cadit: prætereà patientium, tali generosiore medicatione indigentium, utiquè non sit tantus numerus, ut magno artificum numero directè sustentando satis facere possit: consultius hinc multis modis & respectibus omninò est, ut peculiare homines hodieque ad has operationes potius adhibeantur, quam multis illas addiscere concedatur nedum injungatur.

TH. XXII.

Superfluum forte sit monere, quod ipsa etiam eximia difficultas adhuc subsit in manuum tentaminibus, per initia,
si non

si non necessario, tamen facillimè profectò erroneis, & partim per *imperitiàm*, partim per *promptitudinem* deficientem, facile irritis & infelicibus. Ubi certè omnino vero similius videtur, posse *unum* aliquem aut *alterum* hominem, paucioribus erroribus ad habitum sensim ascendere, quam complures: quorum ut singulorum, pauciores etiam errores, ingentem tamen numerum *collectim* constituent & absolvant. Ubi profecto, cum damna è plerisque aliis erroribus, imprimis autem *lithotomiâ*, resultantia, *lethifera* subinde, aut plurima certe aliàs maximi momenti, communiter autem in integrum *irreparabilia* sint, tantò certe magis decuit ab his rebus *vel juramento* interposito arcere: Sicut hodieque certè præstaret, inspectionem circumspectissimam, non solum tentaminibus hujusmodi, sed omninò etiam conaminibus ad tentamina ejusmodi, in se suscipienda, præficere, quàm illis ita liberum veluti campum quilibet audendi concedere.

TH. XXIII.

Præscriptum hoc quidem, & transcriptum in omnes Pharmacopoliorum constitutiones, conspicitur, quod Medicus urbicus, quem vulgò *Physicum* vocant, *Operatores* ita dictos, *lithotomos*, *herniotomos*, *ophthalmiatros*, antequam ad exercitium artis suæ in illa ditone admittantur, examinare debeat. Sed notum etiam est, quibus problematibus examina illa absolvi vulgo consueverint; nempe productione & inspectione testimoniorum, & audita jactatione artificum, soluto tandem mediocri honorario. Memini, ejusmodi operatorem in urbe superioris Lusatiae nobili, Medico harum rerum peritiori, eumque adeo paulo curatius de difficultate harum operationum examinanti, cum oculorum affectuum & catarrhactæ deponendæ, qua arte se imprimis efferebat, varias difficultates ipsi sisteret, tanto magis, cum ipsum *anatomie oculi* satis rudem animadverteteret, tandem

dem hoc responsum retulisse, negari utique non posse, quod primæ harum operationum enchirises, priusquam ad habitum aliquem pertingere liceat, non ita in promptu positæ sint; & adjiciebat nequiter subridens, cum rusticus forte medicum consultaturus ab aliquot passibus adstaret, pileum in manu tenens satis profundum, infra mensuram pilei talis pleni oculorum, minus feliciter a se tentatorum, antequam justam enchirisin assequeretur, utique non periisse &c.

TH. XXIV.

Morbica certe universa, tam *anatomie*, quam *mathematicæ* & *mechanicæ* ita innititur, ut non solum dignior sit homine magis docto, illius vera cognitio atque moderatio; sed etiam à stupidioribus nunquam certè condignè tractari & absolvi possit, quin erroribus facile subjaceant, imò subinde succumbant. Loquuntur hoc exempla numerosissima, tum *fracturarum* malè repositarum, & ita ad deformitatem & inutilitatem partis temere consolidatarum: tum imprimis etiam violentissima illa capitis ossis femoris ex orbita sua seu patella excussio, imò evulsio, cujus falso putata & non perfecta repositio, non ita raris exemplis, perpetuam claudicationem, communiter autem adhuc graviora pericula atque damna, ægris inducit.

TH. XXV.

Tanto magis autem præscriptio & electio *medicamentorum* commodorum, ad *tumores*, *inflammationes*, *vulnera*, *ulcera*, *affluxus*, *repetitos decubitus*, antiquorum ulcerum ab assuefacto per diuturnam emanationem *decubitu*, *consolidationem*, in neminem certè cadit, nisi talem, qui circa *anatomiam*, *physiologiam*, *historiam pathologicam*, tantundem intelligat, quantum, & non amplius in hac parte, à Medico usquam exigi possit aut sperari.

TH. XXVI.

TH. XXVI.

Ita enim v. g. in *inflammationibus* profundioribus, in *contusionibus* cum multa extravasatione, & *vibicibus*, in *vulneribus* cum *laceratione*, gravi *contusione*, *ardore*, & hinc subnato copioso *infarctu inflammatorio*, quis à nuda *empiria* operariorum manualium expectet, ne inde; jam *deligationibus* nimium adstrictis, jam *formulis* humidis nimium, jam præter rem *acribus*, jam intempestivè & præpofterè *refrigerantibus*, *coagulantibus*, jam insufficiente *abstersione* & *evacuatione*, *Sphacelosa* prorsus corruptiones, imo *vita periculum*, cooriantur. Quis *Erysipelatodem*, imo potius *phlegmonodem*, artuum imprimis inferiorum *inflationem*, quæ vel à longâ assuetudine repullulat, vel prorsus *apostasi acuta* in artum irrumpit, temere committat homini non abunde gnaro, quantum *refrigerando*, *humectando*, *emolliendo* & *relaxando*, aut contra intempestive atque temere *adstringendo*, adeoque *affluxum* talem cito *repellendo*, tum artui, tum universo *systemati corporis*, temere inferatur periculi. Quæ certe scandala ut solide evitet, nihilo minus scire aut intelligere hic debet *Chirurgus*, quam ipse *Medicus*.

TH. XXVII.

Imo, stolidæ illæ *stricturæ* partium, à peculiari aliquo *defluxu rheumatode* tumentium, quibus ejusmodi tumorem non solum *suspendere* atque *morari*, sed etiam *repellere* & quadantenus *dissipare*, in animum inducit imperitissima hominum, *inscitia*, jam olim a Paracelso meritissimo jure reprobata, von der Impostur mit den Rollbinden / ut nemini dilucescere possunt, nisi profundio rem harum rerum originem atque theoriam intelligenti: ita in hac quoque parte certe *medica pathologia* & *methodo medendi* unice lucem præferre debent, ne tentamina illa, consensu maleferiatorum hominum magni fieri solita, ultra paucissimos casus, & prudentissimum usum extendendo, arti opprobrio sint, & patientib9 maximo damno.

C

TH.

Innumeri autem tales, sed & maxime fontici occurrunt horum generum affectus, ubi non solum in externa *Chirurgico-topica* medicatione, nullum sit subsidium, sine interna: sed etiam nocumentum potius inferatur, si illa sine hac applicetur. Quis autem talia sine intellectu conspirationis *motus*, & ut loquuntur, *decubitus* humorum, agnitione *causæ antecedentis*, dijudicatione *tempestivæ præservativæ* subductionis, & *ordinis* in his rebus servandi, in se suscipiat, vel speret feliciter tractare? Profecto, neque Chirurgus hic sine Medicina, neque Medicus sine Chirurgia patienti proderit: neuter, inquam, sine sufficiente intellectu operationis & efficaciam, ab alterius officina petendæ.

TH. XXIX.

Videas quidem harum rerum apparatus, & audias disputationes sive perorationes, etiam in *trivialibus* balnearum & tonsorum officinis. Meminerunt, a Magistris suis audivisse, quod interdum *Venæ sectione* concurrente opus sit; interdum *purgatione*: aliquando *sudatione*: aliquando *potione vulneraria*: aliquando *Julepo refrigerante*: aliquando *decocto nervino* atque *roborante*: aliquando *sacculo* aut *epithemate* discutiente, resolvente; subinde *defensivis*: *balsamicis*: *putredinem præoccupantibus*: immoderatos ardores, & impendentem *gangrenam*, restinguentibus (die Hitze / den heißen Brand / zu löschten:) sed vix inter centum sit unus, qui hic solidi quidquam intelligat, sed Andabatarum instar in tenebris luctetur: utique postquam circa hoc negotium, etiam in multos longe altiora sapere sibi aliisque hic visos, quadrat illud: *Vidit Alcor, sed non lunam plenam.*

TH. XXX.

Profecto vero hanc inter *Medicam* & *Chirurgicam* necessariam, conspirantem, & communicantem Scientiam,
at-

atque Experientiam, jam dudum ante oculos habuisse videntur, sub assensu imprimis prudentium medicorum summi Magistratus, qui tum terrestribus, tum maritimis seu navalibus suis copiis, homines præfecerunt, professione quidem sua quasi primaria Chirurgos, interim iisdem etiam penum pharmaceuticam ita commiserunt, ut consilio suo, atque dispensatione horum medicamentorum, non in Chirurgicis solum casibus, sed *morbis* etiam variis, communiter quidem ob *contagiosam malignitatem* fonticis, patientibus consulant atque subveniant.

TH. XXXI.

Profecto, non ita omni fundamento destituta esse potest hæc institutio, quin superstructa esse debeat, insigni illi conspirationi *Chirurgiæ* atque *Medicinæ*; ita, ut *Chirurgum*, rerum bene gnarum atque peritum, fas sit supponere, ipsius etiam *Medicinæ* praxi non imparem aut inidoneum futurum.

TH. XXXII.

Non hoc injuria, si omnia fiant ordine ac decenter. Ut nempe multiplici peritia æque, atque institutione doctâ, bene instructis & exercitatis viris hoc officium committatur: Unde etiam solennius *legionariis* solum, aut *prætorianis*, *Regiments*, und *Stabs- & Feldscherern* / hæc cura committitur. Quando vero adolescentulis, vix ab officina tonsoria emisiss, sub nullius peritioris ductu, harum rerum temerè concreditur cura, qui neque peritia ulla, nec industriâ instructi, cæco impetu hic summa infimis confundunt, quid inde sive in præsens, sive in futurum, commodi sperare liceat, facile est divinari, & docet illud multiplex experientia.

TH. XXXIII.

Supereft, ut *prærogativam* mutuæ conspirationis *Chirurgiæ* atque *Medicinæ*, præ *pharmacopœtica*, breviter inspiciamus.

Certe, quam sterilis sit vulgata illa persuasio, quasi evidens aliqua ratio reddi posset, *materialis textura*, aut cujuscunque *convenientie*, medicamentorum cum morbis, *à priori*, piget latius deducere. Perpetuæ illæ petitiones principii quæ in hoc genere committuntur, notiores sunt attendentibus, quam ut digito intento commonstrari postulent. *A posteriori* verò, nullam occasionem habet *pharmacopæus*, inquirendi in veras circumstantias *speciei, indolis, temporis, gradus, morborum; diversitatis* vel etiam *convenientie subjectorum: modum, tempus, ordinem, subordinationem*, applicationis: nedum in verum habitum corporis ut *sani, aut egri*. Nihil, inquam, horum omnium *rationaliter* vel colligere vel intelligere valet, sed omnia hæc nudè *empirice*, informando sese de eo quod factum esse audiverit. Nullam habet hujus rei ita factæ comparationem, aut quameunque aliam circumstantiarum, *connexionem*, sive cum *morbi, sive medicamenti modo*, ut loqvuntur, sive efficiendi sive fiendi: Unde nullus ibi nexus, nulla rationalis comparatio, nulla sive *physiologiae, sive pathologiae*, minimè omnium *anatomie, nulla methodi medendi*, comparatio aut applicatio. Profectò, si quid harum rerum *pharmacopæus* discere proponat animo, non nisi ex instituto, nulla prorsus reliquæ suæ professionis occasione, suscipere hoc potest aut exequi.

TH. XXXIV.

Pariter Medicina cum *pharmaceutica* adeo nullam hic habet conspirationem, ut Medicus è *pharmacopolio* nihil nisi nudam auxiliorum *materiam* petere possit; *modum* vero utendi, *tempus*, simultaneas aut distributas *doses, ordinem* exhibendi, mutuam *subordinationem*, e quolibet potius alio fonte, imprimis autem *pathologico* vero atque solido, haurire debeat, cum *pharmaceutica* ne quidem per somnium quicquam huc referri, nedum conferre, apta sit.

TH.

Illud quod ex universa hac nostra consideratione, tandem in verum aliquem usum colligere licet, est, quod Chirurgus *bonus* atque *doctè peritus* esse non possit, qui non plerumque ad Medicam *Theoriam* sive scientiam pertinentia, certe ad minimum *fundamenta* solida, rectissimè cognita habeat. Ausim determinare, quod ad universam artem medicam rectissime percipiendam atque comprehendendam, nihil ipsi deesse possit, nisi aliquanto exactior *materie medica* notitia, & quorundam morborum, magis directe ab *humorum* potius, quam partium vitiis pendentium, vera *historia*: cujus deinde *ætiologiam*, juxta methodum in multiplici *chirurgica pathologia* ipsi competentem, & *physiologicas*, omnino ipsi jam ante cognoscendas, *theorias*, quasi sponte formare, aut sane lectas quam promptissime conciliare, examinare, approbare poterit: imo vero, cum propria ipsius, ut *Chirurgi*, praxis, non in *speculationibus* subsistat, sed semper ad exercitium & *operationem* directe pergere necesse habeat: erit ille tanto promptior, ad has etiam *medicas ætiologias* atque *theorias*, ad usum & exercitium transferendas, adeoque verum *successum*, atque eventum *theoriarum* cum effectibus, ipso experimento examinandum atque confirmandum.

Interim iterum iterumque tenenda utique est illa conditio, quam undique & undique hic supposuimus, ut videlicet Chirurgus, quem nos hic volumus, rerum suarum vere gnarus atque peritus sit, & ad intellectum sive *rationes* suarum operationum, non autem ad solam illarum *enchirisin*, adeoque puram atque nudam *experientiam*, intentus. Alias enim tam parum utique a sua experientia hauriet commodi ad rationem etiam suarum solum, vel simplicissimarum hinc inde, operationum concipiendam, ut tanto

minus ad reliquum medicæ doctrinæ systema hinc adspirare, unquam in animum inducere possit.

TH. XXXVII.

Quemadmodum autem hac ratione *Chirurgia* sanæ *nexus* cum reliqua *Medicina*, sic fatis, ut speramus, dilucescere potest, ita reciproce, *Medicina* cum *Chirurgia* conspiratio profecto nullo modo contemni debet aut insuper haberi. Habet hic aliquam *prærogativam* *Chirurgia* præ *Medicina*, dum hujus theoriam e communi fundamento, *anatomia* & *physiologia* haurire atque animo imprimere potest: ita ut *Medicus* nihilo plus hic possit aut habeat, quam *Chirurgus*. E contra *Medicus* enchirises operationum, e reliqua certe *Medicina*, aut qualibet alia doctrinæ istius parte, minime haurire valeat aut invenire. Unde & ipse *Medicus*, si quis reliqua doctrina instructissimus, *Chirurgicam praxin* quoque comprehendere velit, nullum ex universa illa hic habebit subsidium, sed directe ex officina aut palæstra *Chirurgica* illam arcessere, & manuales operationes, manuum exercitio, præeunte oculari inspectione, discere necesse erit.

TH. XXXVIII.

Omninò verò, quemadmodum *Chirurgo*, ad universam reliquam *Medicinam* penitè comprehendendam, parum superest, quod non *fundamentis* & reliquis deductionibus, quibus ipsum instructum esse omninò convenit, partim innitatur, partim respondeat; adeoque æquum censeamus, verè eruditum atque peritum *Chirurgum*, potius ad fastigium totius artis adniti: quamvis sine illo nihilominus *Chirurgiam seorsim*, rectè atque ordine, commodè atque utiliter, cum laude exercere valeat: ita ex adverso *Medicus*, tantum abest, ut salvâ suâ conscientia, & ordinem & rationem *Chirurgiæ*, etiam *instrumentalis*, ignorare possit aut insuper habere, ut potius

us

us, ob quam plurima damna ex hujus vulgò imperità administratione in corpus humanum redundantia, & non solum illam *chirurgicam* operationem frustrantia, sed insuper aliis etiam directè *Medicis* læsionibus atque vitiis patientem exponentia, omnimodo doctus sit, quomodo, & quam ob rem, hæc illo modo fieri conveniat; si secus fiat, nocere eveniat: & quomodo, vel nova peritior *Chirurgia*, vel subordinata *Medica therapia*, illis iterum, rectè, atquè ordine seu methodo, subveniat.

TH. XXXIX.

Breviter, Chirurgum profectò non solum longè *plurima* Medica, sed *fundamentalia* prorsus, imò *generalia* fundamenta in universum, perspecta atque cognita habere, necessarium est. *Medicum omnia chirurgica* intelligere decet, licet non omnia, quæ ad manuum imprimis exercitium spectant exercere adsvectus sit & satis peritus.

TH. XC.

Minimè omnium autem excusari potest Medicus, à necessitate chirurgicæ *pharmacie* intelligendæ. Cum enim ordinatio illorum remediorum etiam ex se & sua naturâ planè diversa sit à *manuali* applicatione: & sicuti hæc, strictissime loquendo, proprie ad *Chirurgiam*, ista vero magis directè ad *Medicinam* pertinet: ita incumbit illa profectò tantò uberior atque justius Medico, ita ut illam insuper habere, aut ad Chirurgos rejicere, tanquam à suo foro alienam, minime ipsi liceat.

TH. XCI.

Frustra verò est argutari, quod illa, quam *pharmaciam* Chirurgicam appellamus, chirurgis potius deneganda sit, & *Medicis* in solidum vindicanda, non relinquendo Chirurgis, nisi solam remediorum applicationem, adeoque consilii atque

or-

ordinationis Medicorum , ministerium & executionem. Primò enim absurdum hoc est *politice*, nec unquam in effectum deducetur, ut *vetula*, *opiliones*, *carnifices*, *vagabundi* & plane *ignoti* nebulones, ne dum *balneatores*, *tonsores*, *pharmacopæi*, imò nefas, *nomine suo digni* Chirurghi, à medicamentorum topica ordinatione in solidum arceantur. Deinde nefas profectò hoc esset, quasi suscepto ad Genitam Manam voto, *ne quis probus nasceretur*, deteriores potius velle, quibus locuples ad meliorem frugem occasio suppetit, quàm ut ad illam capeffendam, illaque fruendum animentur.

TH. XLII.

Tunc verò justissimam censebimus *à priori*, & factu quoque facilem *à posteriori*, hanc prætensionem, ut *Chirurgi* etiam, æque atque *pharmacopæi*, strictissimè intra cancellos atque præscriptos limites suæ professionis sese contineant, quando *Medicos* suæ artis *supra exceptionem* peritos omnes esse, nec alios multis etiam *Chirurgis* minus peritos, inveniri, tempustulerit. Interim autem dum illa nobis felicia illucescant tempora, à quibus huc usque plus uno stadio absumus, illa potiùs optabimus, quæ *æquitati* atque *publicis commodis* consentanea, impetrari posse, aut certe non desperari, rationi sit similis.

Chir. 108, 22